

15.11.2022

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

GÜNLÜK BASIN ÖZETLERİ

**15 Kasım 2022
Salı**

RESMÎ GAZETE’DE BUGÜN

15 Kasım 2022 Salı

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

YÖNETMELİKLER

- Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Rüzgâr Enerjisi Meteorolojisi ve Çevresel Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği
- Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

TEBLİĞ

- N Kolay Ödeme ve Elektronik Para Kuruluşu AŞ’nin Faaliyet İzni Kapsamının Genişletilmesine İlişkin Karar

YARGI BÖLÜMÜ

ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI

- Anayasa Mahkemesinin 21/9/2022 Tarihli ve 2019/25604 Başvuru Numaralı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 6/10/2022 Tarihli ve 2018/23070 Başvuru Numaralı Kararı

BM/ Guterres: Tahıl ihracatı önündeki engelleri kaldıracacağız

Birleşmiş Milletler (BM) Genel Sekreteri Antonio Guterres, Karadeniz Tahıl Girişimi'nin yenilenmesi konusunda umutlu olduğunu belirterek, "Rus tahıl ve gübresinin ihracatının önündeki engelleri kaldırma konusunda oldukça ilerleme sağlandı. Umuyorum ki çabalarımız başarılı olacak ve kalan engelleri de kaldıracacağız" dedi.

Birleşmiş Milletler (BM) Genel Sekreteri Antonio Guterres, G20 Zirvesi öncesi düzenlediği basın toplantısında, zirvenin kritik dönemde gerçekleştiğini ve dünyanın her yerindeki insanların hayat pahalılığı ve iklim değişikliğinin etkileriyle sarsıldığını söyledi.

Jeopolitik gelişmelerin yeni çatışmalar yarattığını dile getiren Guterres, "G20, köprüleri kurmak ve bu krizlere cevap bulmak için sıfır noktası. İlk olarak iklim değişikliği, çağımızın zorluğu. Sıcaklık artışını 1,5 dereceyle sınırlandırma hedefi uzaklaşıyor. İklim kaosunun dönülmez bir noktaya gelebileceği yöne ilerliyoruz. Bilim, sıcaklığın bu limiti aşması durumunda varoluşsal bir krizle karşılaşacağımızı söylüyor ama emisyonlar ve sıcaklık artmaya devam ediyor. Yeni bir yaklaşıma ihtiyacımız var. G20 ülkeleri küresel emisyonların yüzde 80'inden sorumlu" dedi.

Guterres, G20'nin, önerdiği İklim Dayanışma Pakti'nin hayata geçirilmesinde belirleyici rolü olduğuna işaret etti.

Gelişmekte olan ülkelerin açlık ve yokluğu azaltmak, sürdürülebilir kalkınmaya yatırım yapmak için finansmana erişim sağlayamadığını anlatan Guterres, "G20 ekonomilerini, küresel güneydeki hükümetlerin yatırımlarını sağlayabilmeleri için bir Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Kalkınma Paketini kabul etmeye çağırıyorum. Bu, gıda ve enerji krizlerini hafifletme ve daha fazla sıkıntının yaşanmasını önlemek için en gerekli adım" diye konuştu.

Gübre fiyatları salgın öncesinin üç katı

Guterres, dünyanın giderek daha fazla bölgesindeki açlık ve kıtlığı önlemek için acil harekete geçilmesi gerektiğinin altını çizdi.

Karadeniz Tahıl Girişimi'nin piyasaları stabil hale getirme ve gıda fiyatlarını düşürmeye yardımcı olduğunu belirten Guterres, şöyle devam etti:

"Her bir yüzdelik düşüş, açlığı hafifletiyor ve hayatları kurtarıyor. Ayrıca küresel gübre krizini hafifletmeliyiz. Gübre fiyatları salgın öncesine göre üç kat daha fazla, Rus gıda ve gübresinin küresel marketlere serbest şekilde akışının sağlanması için tüm engelleri sonlandırmak için çalışıyoruz. Başta ödemeler olmak üzere kalan tüm sorunları çözmek ve Karadeniz Tahıl Girişimi'ni yenilemek için durmaksızın çalışıyoruz."

Guterres, Ukrayna'daki savaşın fosil yakıtlara bağımlılık konusundaki tehlikeleri açıkça gösterdiğini dile getirerek, ayrıca dijital dönüşümün önemine işaret etti.

Konuşmasının ardından basın mensuplarının sorularını yanıtlayan Guterres, iklim değişikliğinin etkilerine karşı gelişmekte olan ülkelere sağlanacak finansman ve bu ülkelerin ekonomik kayıplarının tazmin edilmesi anlamına gelen "kayıp ve zarar" mekanizması konusunda Mısır'ın Şarm el-Şeyh kentinde devam eden iklim müzakerelerinde bir yol haritası oluşturulması konusunda umutlu olduğunu söyledi.

Guterres, G20'nin emisyon azaltma konusunda daha hırslı olması gerektiğini belirtti.

"Putin'in katılmasını çok isterdim"

Tahıl koridorunun kısa zamanda yenilenmesi gerektiği yönündeki görüşünün sorulması üzerine Guterres, şu yanıtı verdi:

"Delegasyonumuzun Rusya delegasyonu ile cuma günü çok önemli bir toplantısı var. Hafta sonu Ukrayna tarafıyla da temaslarımız oldu. Kiev ile kendim de görüşeceğim. Rus tahıl ve gübresinin ihracatının önündeki engelleri kaldırma konusunda oldukça ilerleme sağlandı. Umuyorum ki çabalarımız başarılı olacak ve kalan engelleri de kaldıracacağız. Karadeniz Tahıl Girişimi'nin yenileneceği konusunda umutluyum çünkü

bu tahıllar tüm dünya için kritik önemde. ABD ve Rusya'nın görüşmeleri konusunda ise BM bu görüşmelere dahil değil ama gelecek için iki ülkenin görüşmesinin çok olumlu olduğunu söyleyebilirim."

Guterres, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in G20 Zirvesi'ne katılmaması ve Dışışleri Bakanı Sergey Lavrov'un G20 Zirvesi için geldiği Bali'de hastaneye kaldırıldığına ilişkin haberler konusundaki sorusunu, "Öncelikle Putin'in burada olmasını gerçekten isterdim. Lavrov ile yapacağım görüşmenin Putin ile olması çok daha anlamlı olurdu. Lavrov'a ne olduğu konusunda bir bilgim yok ama iyileşmesini ve yarınki toplantıyı yapabilmeyi umuyorum" şeklinde cevapladı.

Süt üretiminde düşüş sürüyor

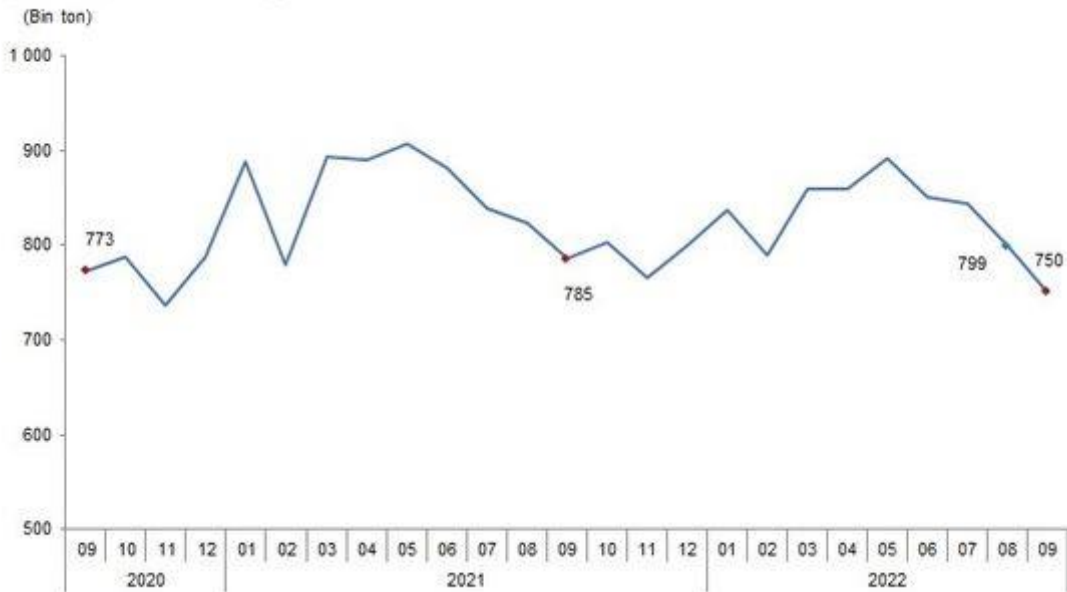
Süt ve Süt Ürünleri Üretimi Eylül ayı verilerine göre süt üretiminde düşüş devam ediyor.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Süt ve Süt Ürünleri Üretimi Eylül 2022 verilerini yayınladı.

Ticari süt işletmeleri tarafından toplanan inek sütü miktarı, Eylül'de yıllık bazda yüzde 4.4 düşerken, Ocak-Eylül döneminde ise bir önceki yılın aynı dönemine göre %2.7 azaldı.

Toplanan inek sütü miktarı, Eylül 2022

Ticari süt işletmelerince 750 bin 461 ton inek sütü toplandı.

Eylül ayında bir önceki yılın aynı ayına göre, tereyağı üretimi yüzde 12.8, yoğurt üretimi yüzde 6.2 ve içme sütü üretimi yüzde 1.7 artarken; ayran üretimi yüzde 4.8, inek peyniri üretimi yüzde 1.6 azaldı.

Ocak-Eylül döneminde ise bir önceki yılın aynı dönemine göre, tereyağı üretimi yüzde 25.4, ayran üretimi yüzde 11.1, yoğurt üretimi yüzde 3.9 artarken; inek peyniri üretimi yüzde 5.1 ve içme sütü üretimi yüzde 0.7 azaldı.

Sektör temsilcileri, üretimdeki azalışa gerekçe olarak girdi maliyetlerindeki artışa karşın çiğ süt satış fiyatının düşük kalması sonucu üreticilerin zarar etmesini ve ana hayvanlarını uzun bir süredir kesime gnderek hayvancılıktan çıkmasını gösteriyor.

“Tarımda fiyatlar 2 yıl daha yüksek kalır”

Yılın üçüncü çeyreğinde geri çekilmesine karşın tarımsal emtia fiyatları yılbaşına göre güçlü seyrediyor. Dünya Bankası 2023'te ortalama fiyatların bu yılın altında kalacağını fakat kuraklık, savaş, ticari sorunlar gibi birçok faktör nedeniyle iki yıl boyunca güçlü fiyatların devam edeceğini öngörüyor.

Evrin KÜÇÜK

Karadeniz'de tahıl koridorunun açılması ve resesyon endişelerinin etkisiyle yılın üçüncü çeyreğinde tahıl fiyatları geri çekildi. Fiyatlar bu yıl kaydedilen zirvelerden geri çekilmesine rağmen Rusya-Ukrayna krizi, maliyet artışının ve kuraklığın üretimi baltalaması, ticari sorunlar gibi nedenlerle küresel hububat piyasanın gelecek yıl güçlü kalması bekleniyor. 2023'te ortalama fiyatların bu yılın altında kalabileceği ancak önümüzdeki iki yıl boyunca yüksek kalacağı öngörülüyor.

Tarım emtialarını takip S&P GSCI Tarım Endeksi yılbaşından bu yana yüzde 5.26 yükseldi. Chicago'da buğday vadeli bu hafta itibarıyla yılbaşına göre yüzde 6.5 yükselişle kile başına 8.10 dolar civarında. Mısır fiyatları yüzde 9.5 artışla 6.55 dolar ve soya fasulyesinin fiyatı 7.5 yükselişle 14.45 dolar civarında. Diğer tarım ürünlerinde bakıldığında NYMEX'de kakao fiyatlarının sene başına göre yüzde 1 gerileyerek 2.500 dolar/ton, kahve fiyatlarının yüzde 27 gerileyerek pound başına 1.65 dolar ve pamuk fiyatlarının yüzde 25 gerileyerek pound başına 84 cent düzeyine indiği görülüyor.

Ortalama fiyat %5 düşebilir

Küresel ekonomik büyüme tahminlerinin aşağı yönlü revize edilmesi ve buğday üretimindeki artış nedeniyle Dünya Bankası 2023'te tahıl piyasalarında ortalama fiyatın bu yılın yüzde 5 gerisinde kalacağı tahmininde bulunuyor. Banka, "Tarım fiyatlarının 2024'te istikrar kazanmadan önce 2023'te yüzde 5 düşeceği tahmin ediliyor. 2023'te öngörülen düşüş, beklenenden daha iyi bir küresel buğday mahsulünü, pirinç pazarında istikrarlı arzı ve Ukrayna'dan tahıl ihracatının yeniden başlamasının yansıması" diyor. Dünya Bankası'na göre buğday fiyatları önümüzdeki yıl mütevazı bir gerileme görebilir. Mısırdaki ise bu yılın ortalama yüzde 8 altında fiyat oluşumu yaşanabilir. Pirinç fiyatlarının da gelecek yıl, bu yıla benzer seviyelerde kalacağı tahmin ediliyor.

Fiyatları yükseltecek faktörler

Ancak banka fiyatları yukarı itebilecek şu faktörleri göz ardı etmiyor:

- **Ukrayna ve Rusya:** Her ikisi de önemli tahıl ihracatçıları olan Ukrayna veya Rusya'dan yapılan ihracattaki kesintiler, Ukrayna'daki savaşın ilk aşamalarında olduğu gibi, küresel arzı bir kez daha kesintiye uğratabilir.
- **Enerji fiyatları:** Enerji fiyatlarındaki ilave artışlar veya enerji kaynaklarındaki (özellikle gübrelerin temel girdileri olan doğal gaz ve kömür) kesintiler, tahıl ve yemeklik yağ fiyatları üzerinde yukarı yönlü baskı oluşturabilir.
- **La Nina:** Olumsuz hava koşulları verimi azaltabilir; 2023, Güney Amerika ve Güney Afrika'daki önemli mahsullerin verimini potansiyel olarak azaltacak şekilde üst üste üçüncü La Niña yılı olacak.
- **Ticaret politikaları:** Emtia fiyatları üzerinde ticaret politikalarının önemli bir rolü bulunuyor. Ukrayna savaşı sonrasında bazı ülkeler iç piyasalarını kontrol altında tutmak amacıyla ihracat yasakları getirdi. Örneğin 2008'de ihracat yasakları pirinç piyasasında agresif alım getirmiş ve fiyatların dörde katlanmasına neden olmuştu.

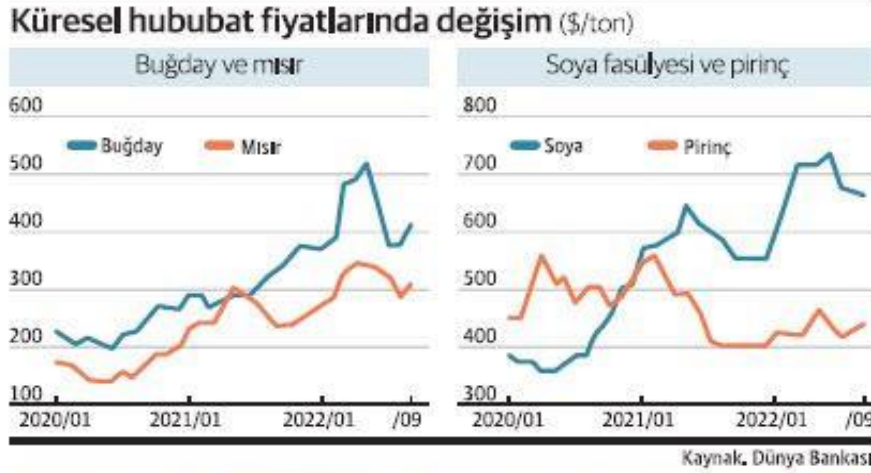
Fiyatlarda baskı unsurları

Aşağı yönde, özellikle Çin'de beklenenden daha zayıf büyüme, hayvan yemi olarak kullanılan mısır ve soya fasulyesi gibi bazı tarımsal ürünlerin fiyatlarını etkileyebilir.

Stok/kullanım oranı

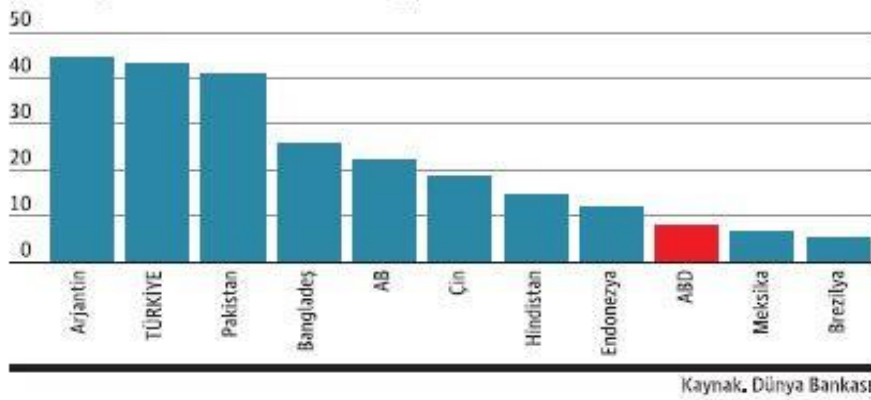
Buğday: Dünya bankasına göre buğday üretiminde dengeli bir yıla girilecek. Arz tarafında Arjantin ve Ukrayna'daki düşüşler Avustralya, Kanada ve Rusya dahil önemli ihracatçılarda beklenenden daha yüksek mahsul ile dengelenecek. Küresel buğday tüketimi hayvan yemi talebinin beklenenden daha zayıf olması nedeniyle yüzde 0,5 oranında düşmesi bekleniyor. Sonuç olarak, stok/kullanım oranı kabaca 0.34'te yatay kalacak.

Mısır: Banka, bu sezon küresel mısır üretiminin yüzde 4 gerilemesini bekliyor. Bunun, küresel tedarikin yüzde 7'sini karşılayan AB ve yüzde 32'sini karşılayan ABD'de üretimin gerilemesinin bir sonucu olduğunu belirtiyor. Ancak tüketimde beklenen düşüş nedeniyle stok/kullanım oranının, fiyatların fırladığı 2020 yılındaki 0.13 seviyesinin çok üzerinde bir rakamla 0.26 olmasını bekliyor.

Yerel para birimi cinsinden buğday fiyatları

(Şubat-Eylül 2022 döneminde, % değişim)

Türkiye'nin net sıfır emisyonu için yıllık 10 milyar dolar yatırıma ihtiyaç var

Türkiye'nin 2030 yılına kadar yılda 10 milyar dolar yatırımla net sıfır emisyona ulaşabileceği hesaplanırken, İPM İklim Değişikliği Çalışmaları Koordinatörü Ümit Şahin, "Geciktikçe bu hesapladığımız maliyet her gün daha da artacak." dedi. Şahin, ayrıca 10 yıllık dönüşüm maliyetinin Türkiye'nin milli gelirinin yaklaşık yüzde 1'ine denk geldiğini söyledi.

Türkiye'nin yıllık 10 milyar dolar yatırımla güneş, rüzgar ve depolama teknolojilerinde kapasitesini artırarak ve fosil yakıt tüketimini düşürerek 2050'de net sıfır emisyona ulaşabileceği tespit edildi.

Sabancı Üniversitesi İstanbul Politikalar Merkezi'nin (İPM) Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi 27. Taraflar Konferansı'nda (COP27) yarın tanıtımı yapılacak "Türkiye'nin Karbonsuzlaşma Yol Haritası: Sektörel Fayda Maliyet Analizi" raporunda, Türkiye'nin son güncel verileri olan 2020 ve 2030 yılları arasındaki yatırım ihtiyacı hesaplandı.

Buna göre, enerji, ulaşım, binalar, sanayi ve diğer üretici sektörlerde bu dönemde 101 milyar dolar yatırım maliyetiyle Türkiye 2050'de net sıfır emisyona ulaşabilecek.

Tüm sektörlerde yapılması gereken yatırımlar 171 milyar dolar olarak hesaplanırken, aynı yatırımlar özellikle fosil yakıt tüketiminin düşmesi sonucunda 70 milyar dolar kazanç sağladığından yatırım ihtiyacı 101 milyara karşılık geliyor.

Yatırımlarla fosil yakıt tüketiminin düşmesi sonucu sağlık maliyetlerinin de 42,1 milyar dolar azalacağı hesaplanıyor.

1,3 milyar ton karbon emisyonunun önüne geçiliyor

Bu dönüşüm sayesinde 1 milyar 350 milyon ton karbon emisyonunun önüne geçiliyor ve Türkiye'nin karbon emisyonları 2030'da 2018 seviyesinin yüzde 32 altına düşüyor.

İklim kriziyle mücadele için gerekli dönüşümde en önemli sektör olarak öne çıkan elektrik sektöründe 2030'a kadar 36,5 milyar dolar yatırım ihtiyacı bulunurken, kömür ve doğal gaz tüketiminin azalması sayesinde bu rakam 29 milyar dolara iniyor.

Ulaşım sektöründe gerekli yatırım petrol tüketiminin azalmasıyla 12,5 milyar dolardan 2 milyar dolara düşüyor.

En büyük maliyet kalemi ise kentsel dönüşümün de dahil edildiği binalarda ortaya çıkıyor. Binalarda 100 milyar dolara yaklaşan yatırım ihtiyacı fosil yakıt tüketiminin azalması sonucu 41 milyar dolara geriliyor. Sanayi ve diğer üretici sektörlerdeki ihtiyaç ise 21 milyar dolar seviyesinde kalıyor.

Rüzgar, güneş ve depolama kapasitelerinde artış

Rapora göre, bu yatırımlarla Türkiye'de 28 gigavat ek güneş enerjisi, 23 gigavat ilave rüzgar enerjisi kapasitesi devreye giriyor.

Ayrıca, bu yatırımlar 2020-2023 döneminde devreye alınan 1,32 gigavatlık santral dışında sisteme yeni kömürlü termik santrallerin devreye alınmaması ve mevcut kömürlü santrallerin 2035'e kadar devreden çıkmasını sağlıyor.

Deniz üstü rüzgar santrallerinin ve yoğunlaştırılmış güneş enerjisi teknolojilerinin 2026'dan itibaren sisteme entegre edilmeye başlanması, yaklaşık 5,7 depolama gigavatlık depolama teknolojilerinin devreye alınması ve uluslararası enterkoneksiyon hat kapasitesinde 3,35 gigavat artış sağlanabiliyor.

Raporun editörü ve İPM İklim Değişikliği Çalışmaları Koordinatörü Ümit Şahin, Türkiye'nin 2053'te net sıfır hedefine ulaşmak için şimdiden harekete geçmek istediğini belirterek, "Geciktikçe bu hesapladığımız maliyet her gün daha da artacak.10 yıllık dönüşüm maliyeti Türkiye'nin milli gelirinin yaklaşık yüzde 1'ine denk geliyor." ifadelerini kullandı.

Çalışmada tüm sektörlerin ayrı ayrı ele alındığını ve detaylı bir maliyet analizi yapıldığını aktaran Şahin, şunları kaydetti: "Gerek Avrupa ile ticaretimize devam edebilmek, gerekse Paris anlaşmasının şartlarını yerine getirmek için Türkiye emisyonlarını iddialı bir şekilde azaltmak ve net sıfıra ulaşmak zorunda. Bunun için Türkiye'nin güncel ulusal katkı beyanında emisyonlarını en kısa zamanda tepe noktasına çıkaracağını ve azaltmaya başlayacağını ilan etmesi gerekiyor. Çalıştığımız net sıfır senaryosu Türkiye'nin 2030'a kadar karbon emisyonlarını 2018 seviyesine göre yüzde 32 azaltmasını ve 1 milyar 350 milyon ton karbon emisyonunun engellenmesini sağlıyor. Türkiye'nin yıllık sera gazı emisyonunun 520 milyon ton olduğunu düşünürsek bu önemli bir miktar."

'Avrupalı işlenmiş gıda firmaları üretim için Türkiye'nin kapısını çaldı'

Sektörün 200 ülkeye ihracat yaptığını belirten ve gıdada en büyük pazarın Ortadoğu olduğunu söyleyen İHBİR Başkanı Kazım Taycı, Avrupa'daki işlenmiş tarım ürünlerindeki büyük fabrikaların son zamanlarda kapılarını çalarak kendi markalarıyla üretim yaptırma teklifinde bulunduklarını söyledi.

VEYSEL AĞDAR / DUBAİ

Dünyanın önde gelen şekerleme fuarlarından "YUMMEX ME" fuarı, bu sene "ISM ME 2022" adıyla Dubai'de düzenlendi. Şekerli mamuller ve hammaddeleri için düzenlenen Dubai ISM Middle East 2022 Gıda Fuarı'nda Türkiye rüzgarı esti. Fuarı birliktir olarak son 4 yıldır katıldıklarını belirten İstanbul Hububat Bakliyat Yağlı Tohumlar ve Mamulleri İhracatçıları Birliği (İHBİR) Başkanı Kazım Taycı, fuarın çok verimli geçtiğini; Afrika'dan, Uzak Doğu'dan, Avrupa'dan, Amerika'dan ve dünyanın birçok yerinden alıcıların geldiğini söyledi. Taycı, resesyon ve artan maliyet nedeniyle kapasite küçülten Avrupalı üreticilerin pazar kaybetmemek için Türk firmalarına üretim yaptırmak istediklerini, bunun için pazar araştırması yaptıklarını kaydetti.

Gıdada en büyük pazar Ortadoğu, hub'da Dubai

Türkiye'nin; hububat, bakliyat ve yağlı tohumlar mamulleri ihracatında Ortadoğu'nun ilk sırada olduğunu kaydeden Taycı, "Gıdadaki en büyük pazarımız Ortadoğu. Irak, Suriye ve Körfez ülkeleri bunların en başında gelen ülkeler. Dubai, insanların ülkeye gelişini çok kolaylaştırdı. Vize, uçuşlar, konaklama hizmetleri, turistlerin ilgisini çekebilecek ve ihtiyaç duyabileceği her türlü şey, mevzuatın kolaylaşmış olması,

vergisel avantajlar Dubai'yi tam bir fuar şehri haline getirdi. Dubai, son 25 yıldır Asya Pasifik Bölgesi'nin, tüm Ortadoğu'nun ve Afrika'nın dağıtım bölgesi haline geldi" dedi.

Taycı, ayrıca Dubai'nin; Afrika'nın, Uzak Doğu'nun, Ortadoğu'nun üreticisinin ve ithalatçısının alım ve satım işlemlerini gerçekleştirdiği çok ciddi ReExport hacminin olduğu bir ülke olduğunu kaydetti. Fuarda toplam 6 bin 100 katılımcı olduğunu ve Türkiye'den 200 Türk firmasının katıldığını söyleyen Taycı, 110 bin metrekarelik fuar alanının 5 bin metrekarelik bölümünü Türk firmaların oluşturduğunu belirtti.

13 milyar dolarlık ihracat hedefi

İHBİR'in bu yılki ihracat hedefinin 13 milyar dolar olduğunu belirten Taycı, ihracatın yaklaşık 3,5 milyar dolarının Avrupa Birliği ülkelerine, yüzde 50'lik bölümünün ise Ortadoğu ve Afrika bölgesine yapıldığını söyledi.

İşlenmiş ürünlere büyük yatırım

Türkiye'nin dünya un ihracatında 1 numara olduğu söyleyen Taycı, "Yaklaşık 15 yıllık periyotta işlenmiş tarım ürünleri grubunda Türkiye'de çok büyük yatırımlar yapıldı. Şu anda dünya makarna pazarında yüzde 6'lık bölümü biz teşvik ediyoruz. Bir marketin gıda reyonlarına baktığınız zaman et, süt, protein ve türevlerini bir kenara bıraktığınızda geriye kalan tüm ürünler bizim. Ayrıca, işlenmiş tarım ürünlerinin ihracatta katma değeri çok fazla" dedi.

"Talebe yetişemiyoruz"

Suudi Arabistan'ın gıdada çok önemli pazarlardan bir tanesi olduğunun altını çizen Taycı, diplomatik ve siyasi ilişkilerin düzelmesiyle birlikte ciddi manada görüşmelerin olduğunu söyledi. Taycı; diğer dünya ülkelerinde anlaşmaların olmasından dolayı Suudi Arabistan'a verebilmek için yeterli ürün bulmakta sıkıntının yaşandığını dile

getirerek, sektörün doluluk manasında iyi seviyede olduğunu; Rusya'nın tüm kapılarının açıldığını, Suudi Arabistan'ın açıldığını fakat tek sorunun taleplerinin çok altında ürün verebilmeleri olduğunu söyledi.

Güney Amerika'da yerli ürün tanıtımı

Güney Amerika'da Türk ürünlerinin tanıtımı için çeşitli organizasyonlar yapıldığını söyleyen Taycı, "Türk dizileri, Güney Amerika'da Brezilya dizilerinden sonra en çok izlenen diziler. Burada, belirli ürünlerimizi diziler içerisine yerleştirerek tanıtım faaliyetlerinde düğmeye basıyoruz. Bulgurumuz, Türk kahvemiz, şerbetli ve hamur tatlılarımız, kestane şekerimiz, Mevlana şekerimizden oluşan 9-10 tane farklı ürün var. Diziler vasıtasıyla yerli ve milli ürünlerimiz buralarda gözükmeye başlayacak" dedi.

AVRUPA ARTIK RAKİBİMİZ DEĞİL, FİYAT TUTTURMAKTA ZORLANIYORLAR

İHBİR Yönetim Kurulu Başkanı Taycı, bu fuarla aşağı yukarı 4. aya kadar alınacak siparişler şekillendirilebileceğini söyledi. "Avrupa artık rakibimiz değil, fiyat tutturmakta oldukça zorlanıyorlar" diyen Taycı sözlerine şöyle devam etti; "Zaten Avrupa şu anda çok farklı ve ciddi sorunlar yaşıyor. Geçmişte İtalyanlar, İspanyollarla ve Doğu Avrupa'daki bazı firmalarla rekabet içerisinde olurduk. Fakat, şu anda onların bizlere göre fiyatları daha da yukarıda kalıyor. Avrupa'daki işlenmiş tarım ürünlerindeki büyük fabrikalar son zamanlarda kapımızı çalmaya başladılar. Bizlere kendi markalarıyla üretim yaptırmayı teklif ediyorlar. Avrupa'daki gıda devleri "Kaç para istiyorsun?" diye sormaksızın alımları gerçekleştirebilirler. İtalyanlar bu konuda çok fazla sorup sorguluyorlar. Birçok Alman firması keza araştırma soruşturma halinde. İngiltere'den, Çek Cumhuriyeti'nden bölgesel lokal markaların alımı oldu. Kendi firmalarımızla ilgili araştırma yaptığımız için de şunu söyleyebilirim; hala Avrupa, Orta Doğu, Doğu Asya, Afrika yani Ankara'nın üzerine pergeli koyup da şöyle bir yuvarlak çizdiğimiz zaman bu bölgedeki hala en cazip en uygun üretim merkezi Türkiye. Hala bu sektörde alacağımız çok ciddi mesafeler var."

Ticari kredi faizi 24 ayın dibinde

Ekonomi yönetiminin aldığı makroihtiyati önlemler ve düşük faiz politikası ticari kredi faizlerinde gözle görülür bir etki yaratsa da bireysel kredi faiz oranlarında aynı durum söz konusu değil. Özellikle konut kredisi faizinde ise son 40 ayın zirvesine ulaşıldı.

ŞEBNEM TURHAN

Ticari kredi faizleri Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) ve Merkez Bankası makroihtiyati önlemleriyle gerilerken konut kredisi faizi 40 ayın zirvesine çıktı. Merkez Bankası verilerine göre 4 Kasım haftasında ihtiyaç kredi faizi önceki haftaya göre değişmezken ticari kredi faizi 180 baz puan gerileyerek yüzde 16,16'ya inerken konut kredisi faizi yüzde 21,56'ya yükseldi. En son bu seviye Temmuz 2019'da görülmüştü. Ticari kredi faizleri ise 2 yılın en düşük seviyesine geriledi.

Ticari kredi faizi 24 ayın dibinde

Merkez Bankası bir yandan politika faizinde indirim yaparken bir yandan da kredi kullanımını selektif hale getirme ve dolarizasyonu önleme için makroihtiyati önlemler alıyor. Ticari kredi kullanımında hem şirketlere döviz mevduatı oranı şartı uygulanıyor bankacılık sektöründe ise belli gruplar dışında büyüme oranı ile ticari kredi faizi oranına göre ek menkul kıymet alımı zorunluluğu getiriliyor. Bunun yanı sıra bankacılık sektörü TL mevduat oranı için de ek menkul kıymet tutma uygulamasıyla karşı karşıya.

Bu önlemler ve politika faizi indirimi kurumsal kredi kartları ve KMH hariç ticari kredi faizini 4 Kasım haftası itibarıyla yüzde 16,16 seviyesine düşürürken böylece en son 30 Ekim 2020'de görülen faiz oranları yakalanmış oldu. Ticari kredi faizi 2 yılın en

düşük seviyesine indi. Politika faizinde bu yılın ilk indiriminin yapıldığı 19 Ağustos haftasına göre ticari kredi faizleri 9.71 puan birden geriledi.

Ancak bireysel tarafta faiz oranları o kadar hızlı gerilemedi. BDDK'nın vadeleri kısaltan uygulamasına rağmen ihtiyaç kredi faizi yüzde 30,88 ile bir önceki haftayla aynı seviyede kaldı. İhtiyaç kredisi faizi politika faizine ilk indirimin yapıldığı 19 Ağustos haftasına göre 3.87 puanlık gerileme gösterdi.

İhtiyaç kredisi faizi daha yavaş gerilerken ve makroihtiyati önlemler ile politika faizi indirimi en çok etkisini ticari kredi faizlerinde hissettirirken konut kredisi faizleri tam tersi bir yön izledi.

Merkez Bankası'nın politika faizinde bu yılın ilk indirimini yaptığı 19 Ağustos haftasında yüzde 18,41 olan yıllık konut kredisi faizi 4 Kasım haftası itibariyle yüzde 21,56'ya çıktı. Yani politika faizi indirim döngüsü boyunca konut kredisi faizi 3.15 puan yükselmiş oldu.

Özel bankalarda oran daha yüksek Bankacılık sektörü kaynakları konut kredilerinin uzun vade yapısının makroihtiyati önlemlerle sürekli bilanço ayarlamaları yapmaya mecbur kalan bankalar için dikkat edilmesi gereken bir kredi türüne dönüştüğünü dile getirdi. Kaynaklar, makroihtiyati önlemler nedeniyle düşük faizden menkul kıymet alımını artırmak ve 5-10 yıl vadelerle bunu bilançolarında taşımak zorunda olan bankacılık sektörünün menkul kıymetler gibi uzun vadeli olan konut kredisi verme iştahlarının oldukça düşük olduğuna dikkat çekti. Konut kredisi vadesi 10 – 20 yılı bulabiliyor. Kamu bankalarında yüzde 1,2 faiz oranı ve 10 yıl vadeli konut kredisi kullanma imkanı bulunurken özel bankalarda bu oran yüzde 2,73'e kadar çıkıyor. Vade 20 yıla uzadığında ise konut kredisi faizi yüzde 3,33'e ulaşıyor. Özel bankalarda ise ortalama 10 yıl vadeli konut kredisi faizi yüzde 2-2,96 arasında değişim gösteriyor.

BDDK verileri göre geçen yıl bankacılık sektöründe konut kredisi 355 milyar 422 milyon lira seviyesinde. Bu geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 24'lük, 68.7 milyar liralık bir artışa işaret ediyor. Ticari kredi büyüklüğü ise 4 Kasım itibariyle 5 trilyon 678,6 milyar liraya ulaştı. Bu da geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 74'lük bir artış yaşandığını ortaya koyuyor. 1 yılda ticari kredi hacmindeki artış ise 2.4 trilyon lira olarak hesaplanıyor.

TL mevduat faiz oranı artışı sürüyor

Bankaların TL mevduat oranı kriterini tutturabilmek amacıyla son haftalarda uyguladığı yüksek TL mevduat faizi Merkez Bankası haftalık verilerinde de kırırdanma yarattı. Verilere göre ortalama TL mevduat faizi 4 Kasım haftasında bir önceki haftaya göre 23 baz puan artışla yüzde 15,89'a yükseldi. Dolar mevduat faizi 11 baz puan azalışla yüzde 2,73'e indi ve Euro mevduat faizi ise 10 baz puan artışla yüzde 1,07'ye çıktı. TCMB verilerine göre dolar bazlı ticari kredilerin faiz oranı aynı

haftada 36 baz puan azalışla yüzde 8,83'e, Euro bazlı ticari kredilerin faiz oranı 37 baz puan azalışla yüzde 7'ye geriledi. BDDK verilere göre de, tüketici kredileri tutarı, 4 Kasım itibarıyla 6 milyar 291 milyon lira artışla 994 milyar 34 milyon liraya yükseldi. Aynı dönemde taksitli ticari kredilerin tutarı 4 milyar 407 milyon lira artarak 900 milyar 830 milyon liraya çıktı. Bankaların bireysel kredi kartı alacakları da yüzde 0,8 yükselişle 366 milyar 775 milyon liraya ulaştı. Bireysel kredi kartı alacaklarının 169 milyar 678 milyon lirası taksitli, 197 milyar 97 milyon lirası taksitsiz oldu.

Dış ticaret haddi rekor düşük seviyeye geriledi

Dış ticaret haddi eylül ayında bir önceki yılın aynı dönemine göre 17,2 puan azaldı ve rekor düşük seviyeye geriledi.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2022 yılı Eylül ayına ilişkin dış ticaret endekslerini açıkladı. Buna göre, ihracat birim değer endeksi eylül ayında bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 2,7 arttı.

Endeks bir önceki yılın aynı ayına göre, gıda, içecek ve tütünde yüzde 9,2, hammaddeelerde (yakıt hariç) yüzde 6,9 ve yakıtlarda yüzde 41,7 artarken, imalat sanayinde (gıda, içecek, tütün hariç) yüzde 0,4 azaldı. Üçüncü çeyrekte ise bir önceki yılın üçüncü çeyreğine göre yüze 4,3 arttı.

Dış ticaret haddi de 17,2 puan azalarak, 2022 yılı Eylül ayında 71,2 değerini aldı. Böylelikle dış ticaret haddinde yeni rekor düşük seviye görüldü.

İhracat miktar endeksi yüzde 6,2 arttı

İhracat miktar endeksi Eylül ayında bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 6,2 arttı. Endeks bir önceki yılın aynı ayına göre, gıda, içecek ve tütünde yüzde 2,7, yakıtlarda yüzde 57,7 ve imalat sanayinde (gıda, içecek, tütün hariç) yüzde 4,3 artarken, hammaddeelerde (yakıt hariç) yüzde 8,7 azaldı.

İhracat miktar endeksi üçüncü çeyrekte ise bir önceki yılın üçüncü çeyreğine göre yüzde 7,2 arttı.

İthalat birim değeri zirve yüzde 157,3 ile yakıtlarda

İthalat birim değeri endeksi eylül ayında bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 27,4 arttı. Endeks bir önceki yılın aynı ayına göre, gıda, içecek ve tütünde yüzde 11, hammaddelerde (yakıt hariç) yüzde 1,8 ve yakıtlarda yüzde 157,3 artarken, imalat sanayinde (gıda, içecek, tütün hariç) yüzde 0,5 azaldı.

İthalat birim değeri endeksi 2022 yılı üçüncü çeyrekte bir önceki yılın üçüncü çeyreğine göre yüzde 27,7 arttı.

İthalat miktar endeksi yüzde 8,4 arttı

İthalat miktar endeksi eylül ayında bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 8,4 arttı. Endeks bir önceki yılın aynı ayına göre, gıda, içecek ve tütünde yüzde 9,9 ve yakıtlarda yüzde 22,6 azalırken, hammaddelerde (yakıt hariç) yüzde 13,7 ve imalat sanayinde (gıda, içecek, tütün hariç) yüzde 14,3 arttı.

İthalat miktar endeksi 2022 yılı üçüncü çeyrekte bir önceki yılın üçüncü çeyreğine göre yüzde 9,5 arttı.

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış veriler

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış seriye göre; 2022 Ağustos ayında 152,6 olan ihracat miktar endeksi yüzde 2,4 artarak, 2022 Eylül ayında 156,2 oldu. Takvim etkilerinden arındırılmış seriye göre ise; 2021 Eylül ayında 149,8 olan ihracat miktar endeksi yüzde 6,2 artarak, 2022 Eylül ayında 159,2 oldu.

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış seriye göre; 2022 Ağustos ayında 116,3 olan ithalat miktar endeksi yüzde 0,6 azalarak, 2022 Eylül ayında 115,5 oldu. Takvim etkilerinden arındırılmış seriye göre ise; 2021 Eylül ayında 106,4 olan ithalat miktar endeksi yüzde 8,4 artarak, 2022 Eylül ayında 115,3 oldu.

Dış ticaret haddi 17,2 puan geriledi

İhracat birim değeri endeksinin ithalat birim değeri endeksine bölünmesiyle hesaplanan ve 2021 yılı Eylül ayında 88,4 olarak elde edilmiş olan dış ticaret haddi, 17,2 puan azalarak, 2022 yılı Eylül ayında 71,2 oldu.

Dış ticaret haddi, 2022 yılı üçüncü çeyreğinde, geçen yılın aynı dönemine göre 16,4 puan azalarak 72,9 oldu.

Türkiye ile Endonezya arasında 5 anlaşma imzalandı

Türkiye ile Endonezya arasında savunma sanayisi, teknoloji, ormancılık, çevre ve kalkınma alanlarında işbirliğini içeren 5 anlaşma imzalandı.

Endonezya'nın Bali adasındaki G20 Zirvesi öncesinde, Hilton Bali Resort'ta Türkiye ve Endonezya arasındaki ikili anlaşmalar için imza töreni düzenlendi.

Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, imza töreni öncesinde yaptığı konuşmaya, Endonezya Savunma Bakanı Prabowo Subianto'nun, dün İstiklal Caddesi'nde meydana gelen patlamaya ilişkin taziye dileklerine teşekkür ederek başladı.

Çavuşoğlu, Türkiye'nin ülke içinde ve bölgesinde teröristlerin kökünü kazımaya devam edeceğinin altını çizdi.

Bali'de tarihi bir ana şahitlik edildiğini söyleyen Çavuşoğlu, iki ülkenin cumhurbaşkanlarının Yüksek Düzeyli Stratejik İş Birliği Konseyi'ni kuracaklarını ifade etti.

Mevlüt Çavuşoğlu, iki ülke arasındaki iş birliğinde son yıllarda önemli ilerleme kaydedildiğini belirterek, şöyle devam etti:

"Bugün savunma, araştırma, ormancılık, çevre ve kalkınma alanlarında imzaladığımız anlaşmalar, ilişkilerimizi daha da ileriye taşıyacak. Özel sektörlerimiz de bugün elektrikli otobüsler ve Sumatra otoyolu gibi projelere ilişkin önemli anlaşmalar imzalayacak."

Endonezya'nın küresel zorluklara rağmen G20 Zirvesi'nde başarılı bir başkanlık yürüttüğünü söyleyen Çavuşoğlu, "Ayrıca, Endonezya Cumhurbaşkanı Widodo ve Endonezya'nın onun liderliğindeki ilerlemesini de takdir ediyoruz. İslam dünyasının iki büyük gücü olarak, işbirliğimiz tüm dünyadaki Müslümanlar için kritik önemde." diye konuştu.

Endonezya Savunma Bakanı Subianto ise Türkiye'ye dün İstanbul'da yaşanan saldırı dolayısıyla başsağlığı diledi.

İmzalanan anlaşmaların, iki ülke arasındaki ilişkinin dinamizmini gösterdiğini söyleyen Subianto, şunları kaydetti:

"Bu anlaşmaları hayata geçirmek için büyük çaba harcandığını biliyorum. Endonezya ve Türkiye'nin ikili ilişkisi de günden güne güçlenerek artıyor. Bugün iki ülke liderinin açıklayacağı Yüksek Düzeyli Stratejik İş Birliği Konseyi'nin ikili ilişkilerde bir dönüm noktası olduğuna inanıyorum."

İki ülke arasındaki anlaşmalar

Konuşmaların ardından Türkiye ve Endonezya arasında 5 anlaşma imzalandı.

Milli Savunma Bakanı Hulusi Akar ile Endonezya Savunma Bakanı Subianto, "Türkiye ile Endonezya Arasında Savunma Alanında İşbirliği Anlaşması"nı imzaladı.

"Türkiye ile Endonezya Arasında Araştırma, Teknoloji ve İnovasyon Alanında İşbirliği Mutabakat Zaptı"na Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu ile Endonezya Ulusal Araştırma ve İnovasyon Ajansı (BRIN) Başkanı Tri Handoko imza attı.

"Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Endonezya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Çevre Alanında İşbirliği Mutabakat Zaptı"na, Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu ile Endonezya Çevre ve Orman Bakanı Siti Nurbaya Bakar imza koydu.

"Türkiye ile Endonezya Arasında Ormancılık Alanında İşbirliği Anlaşması"nı, Tarım ve Orman Bakanı Vahit Kirişçi ile Endonezya Çevre ve Orman Bakanı Siti Nurbaya Bakar imzaladı.

TİKA Başkan Yardımcısı Rahman Nurdun ile Endonezya Dışişleri Bakanlığı İletişim ve Kamu Diplomasisinden Sorumlu Bakan Yardımcısı Teuku Faizasyah", Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) ile Endonezya Dışişleri Bakanlığı Arasında Kalkınma İşbirliği Alanında Mutabakat Zaptı"na imza koydu.

Firmalar arasındaki anlaşmalar

Bu arada Türk ve Endonezya firmaları arsında da iki anlaşma imzalandı.

15.11.2022

Karsan ve PT Shacmindo Perkasa şirketleri arasında elektrikli otobüs üretimi ve dağıtımı iş birliği anlaşmasını Karsan Üst Yöneticisi Okan Baş ile PT Shacmindo Perkasa kurucusu Roberto Pangasian imzaladı.

Sumatra otoyolunun geliştirilmesine ilişkin işbirliği anlaşması ise ERG İnşaat Ticaret ve Sanayi AŞ Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Mustafa Sani Arbilgin ile PT. Hutama Karya Operasyon Direktörü Koentjoro tarafından imzalandı.

Narenciye üretiminde ve ihracatında yeni yol haritasına ihtiyaç var

Ali Ekber YILDIRIM

15 Kasım 2022 Salı

Cumartesi sabahı saat 5'te yine yollardaydım. Uçakla İzmir'den Adana'ya, oradan da kara yoluyla Mersin'e gittim. Akşam aynı güzergâhtan İzmir'e döndüm.

Mersin'de her yıl düzenlenen Narenciye Festivali COVID-19 salgını nedeniyle 2 yıl yapılamadı. Bu yıl 11-13 Kasım tarihlerinde 8'incisi düzenlenen festival büyük coşku ile gerçekleştirildi.

Festivalde açılış konuşmalarının tümünü dinledim. Mersin Valisi Ali Hamza Pehlivan, Festivalin İcra Kurulu Başkanı ve Mersin Ticaret Borsası Başkanı Abdullah Özdemir, üretici örgütleri, ihracatçılar, sivil toplum örgütleri, bilim insanları, yereldeki gazeteci meslektaşlarım başta olmak üzere gün boyu birçok kişi ile konuştuk.

Öncelikle, Narenciye Festivali, Mersin'de yaşayan herkesin sahiplendiği bir organizasyon... Valilik, Mersin Büyükşehir Belediyesi ve ilçe belediyeler festivale büyük destek veriyor.

Gazetemiz DÜNYA'yı yayınlayan Nasıl Bir Ekonomi'nin Yönetim Kurulu Başkanı Hakan Güldağ ile birlikte Mersin Ticaret Borsası Yönetim Kurulu Başkanı ve Mersin Narenciye Festivali İcra Kurulu Başkanı Abdullah Özdemir ile Mersin tarımını ve narenciye sektörünü konuştuk.

Mersin'de tarımsal üretim ve dış ticaret

Abdullah Özdemir'in verdiği bilgilere göre Türkiye'nin ve Mersin'in dünya narenciye pazarındaki yeri özetle şöyle: Mersin, Türkiye'nin bitkisel üretim değerinde üçüncü, tarımsal gelir ve tarım-gıda ihracatında dördüncü sırada. Meyve üretiminde birinci, sebze üretiminde ikinci sırada yer alırken, yaş meyve ve sebze ihracatında ilk sırada. Narenciye ve bakliyat ihracatında Türkiye birincisi. Yüksek tünel sera alanlarında ilk sırada, örtü altı üretimde ikinci, orman alanı büyüklüğünde üçüncü sırada yer alıyor.

Limon, muz, yenedünya ve king mandalina üretiminin yarısından fazlası Mersin'de üretiliyor. Ayrıca 11 üründe ise üretimin yüzde 20'den fazlası yine Mersin'de, üretiliyor. Bu ürünler; Yafa portakal, çilek, keçiboynuzu, sakız kabak, sivri biber, nektarin, erik, şeftali, sofralık üzüm, kayısı ve avokado.

Mersin'den yapılan yıllık 2,5 milyar dolarlık ihracatın yüzde 65'i, 1,6 milyar dolarlık ithalatın ise yüzde 58'i tarım ve gıda ürünlerinden oluşuyor.

Narenciye'nin ekonomideki yeri

Narenciye'nin ülke tarım ve gıda sektörü açısından ayrı bir önemi var. Dünya narenciye üretimi 2021 yılı verileriyle 158 milyon ton. Türkiye, 5,4 milyon ton üretimle dünyada 8.sırada, Avrupa'da 2. Sırada yer alıyor. Dünya narenciye üretiminin sadece yüzde 10'u 15,8 milyon tonu ticarete konu oluyor. Bu ticaretten elde edilen döviz 16,1 milyar dolar. Türkiye'nin ihracatı 2 milyon ton seviyesinde ve elde edilen gelir 935 milyon dolar. Bu verilerle Türkiye, dünyada 3'üncü sırada.

Türkiye'nin yaş meyve ihracatı toplamda 3,4 milyon ton ve bunun karşılığında elde edilen döviz 2,2 milyar dolar. Narenciye ihracatı bu toplam ihracatın yüzde 59'unu oluşturuyor.

Daha çok ihracat daha az gelir elde ediliyor

Narenciye sektörü ile ilgili dünyadaki veriler, Türkiye'nin konumuna bakılınca çok iyi görünüyor. Ancak, önemli sorunlar var. Türkiye, son 10 yıllık verilere bakıldığında miktar olarak daha çok ihracat yaparken, değer olarak geriliyor.

Abdullah Özdemir'in üzerinde en fazla durduğu ve mutlaka değiştirilmesi gerektiğini söylediği konulardan birisi bu. Narenciyede ton başına birim ihraç fiyatı azalıyor. Bundan 10 yıl öncesine göre, narenciye ihracatı yüzde 53 artarken, elde edilen gelirden yüzde 1 gerileme var. Ürün bazında bakıldığında, 10 yıl öncesine göre ton başına satış fiyatında portakalı yüzde 42, mandalinayı yüzde 34, limonu yüzde 38, greyfurtu yüzde 21 daha ucuza ihraç ediyoruz.

Diğer ülkelerin fiyatları ile kıyaslandığında Türkiye'nin yaşadığı kayıp daha net görülüyor.

Türkiye, mandalinadan ton başına 458 dolar gelir sağlarken, Çin ton başına 1,505 dolar, İspanya 1,211 dolar gelir elde ediyor. Portakalda da durum farklı değil. Mısır portakalın tonunu 1,123 dolardan, İspanya 921 dolardan ihraç ederken, Türkiye 400 dolara ihraç ediyor.

Limondaki ihraç fiyatları ise ton başına şöyle; Türkiye, 429 dolar, İspanya 1,295 dolar, Meksika 911 dolar ve Arjantin 657 dolar. En düşük gelir Türkiye'nin.

Pazar çeşitliliği yok

Narenciye ihracatındaki önemli sorunlardan birisi pazar çeşitliliğinin olmaması. Türkiye narenciye ihracatının yüzde 75'ini Rusya, Irak, Ukrayna ve Romanya'ya gerçekleştiriyor. Oysa dünyada narenciye talebinin yüzde 40'ını Avrupa Birliği üyesi ülkeler gerçekleştiriyor. Narenciyede Avrupa'da yaklaşık 7 milyon ton hacminde ve 8 milyar dolar değerindeki bu pazardan neredeyse pay alamıyoruz. En önemli ithalatçılar olan Hollanda, Almanya, Fransa ve Birleşik Krallık gibi ülkelere narenciye gönderemiyoruz. Bu pazarlarda İspanya ile rekabet edemiyoruz.

Endüstriyel narenciye çıkış yolu olabilir

Mersin Ticaret Borsası Yönetim Kurulu Başkanı ve Mersin Narenciye Festivali İcra Kurulu Başkanı Abdullah Özdemir, sadece sorunları sıralamakla yetinmiyor çözüm önerilerini de bize anlattı. Türkiye'de narenciye işleme sanayisinin emekleme aşamasında olduğunu belirten Özdemir, özellikle endüstriyel narenciye ürünlerine yönelmek gerektiğini vurgulayarak şu bilgileri verdi: " Dünyada sofralık narenciye ticaretinde 16,1 milyar dolarlık bir hacim söz konusu. Endüstriyel narenciye ürünlerinin ticaretinde de yaklaşık 10 milyar dolarlık önemli bir pazar var. Endüstriyel narenciye pazarından aldığımız pay yüzde 0,5 bile değil (44 milyon dolar). Sofralık narenciye ürünlerinde sahip olduğumuz pozisyonu işleme sanayisine dönüştürebilecek yeni politikalar geliştirmeliyiz. Narenciyede talep gören çeşitlere yönelmeliyiz. Narenciye pazarlarının talep ettiği türde ve kalitede ürün yetiştiremiyoruz. Dünya genelinde narenciyeden üretilen 6,3 milyar dolarlık meyve suyu pazarı var. Bu pazarda payımız yok. Narenciye üretimi bulunmayan Hollanda ve Belçika ile bu alanda rekabet edemiyoruz. Narenciyede sahip olduğumuz çeşitlerin içerdiği meyve suyu oranı beklenen standartları ve istenen verimliliği karşılamıyor. Bu dönüşüm için yeni bir narenciye üretim planlamasına ve bu planlamayı teşvik edecek destekleme politikasına ihtiyacımız var."

Ürün arz süresi uzatılmalı

Abdullah Özdemir, narenciye dış ticaretinde söz sahibi ülkelerin ürün arzı yılın büyük bölümünde devam ederken, Türkiye'de bu sürenin çok daha kısa olduğunu belirterek: " Bu da rekabet gücünü olumsuz etkiliyor. Bu nedenle hem rekabetçi olduğumuz mevcut ürünlerin hem de yeni tür ve çeşitlerin hasat süresini erken, orta ve geçici çeşitler ile ürün ve kalite kaybı olmadan, tüm sezona yayılacak şekilde genişletmenin yollarını aramalıyız" dedi.

Hasatta gecikme var

Festivalde Erdemli Ziraat Odası Başkanı Rasim Şahin ve üreticilerle sohbet ettik. Bu yıl iklime bağlı olarak hasadın en az 1 ay geciktiğini ifade ettiler. Narenciye üreticilerinin en önemli sorununun su olduğunu belirterek, su kaynaklarının azalmasının gelecek açısından üretimi tehdit ettiğini dile getirdiler. Sulama için kullanılan elektrik ve mazotun fiyatının çok yüksek olması, ilaç maliyetlerinin artması ve işçi bulunamamasının en önemli sorunları olduğunu vurgulayan üreticiler fiyat ve desteklerin yetersizliğinden şikâyet etti.

Özetle, narenciye ürünleri ülke ekonomisi ve Mersin için çok önemli katma değer sağlayabilecek potansiyele sahip. Ancak, pazarın talep ettiği çeşitlere yönelmek, ihracatta katma değeri yüksek endüstriyel ürünlerin üretimini artırmak için hem üretimde hem de ihracatta yeni bir yol haritasına ihtiyaç var.

Tarımı seven vali Ali Hamza Pehlivan

Bundan tam 15 yıl önce Hakkari'ye gitmiştik. Vali Ayhan Nasuhbeyoğlu davet etmiş ve Hakkari'de ilk kez bir tarım fuarı düzenlenmişti. Fuarda genç kızların hayallerini işlediği, onların dünyasını yansıtan Hakkari kilimleri de vardı, Şemdinli, Çukurca, Yüksekova ve Hakkari Merkez de üretilen tarımsal ürünler de. Çok başarılı bir organizasyondur.

O dönemde Hakkari'de vali yardımcılığı görevinde olan Ali Hamza Pehlivan geçtiğimiz Mayıs ayında Şırnak'tan Mersin'e vali olarak atandı. Narenciye Festivali'nde kendisiyle anıları tazelediğimiz çok keyifli bir sohbet yaptık. Eşi Yıldız Pehlivan ile 5 saati aşkın bir süre, Narenciye Festivali'ndeki stantları tek tek ziyaret etti.

Mersin'in en büyük şansı yerel yöneticileri. Tarımı seven bir valinin ve Ziraat Mühendisi olan Büyükşehir Belediye Başkanı Vahap Seçer'in olması Mersin tarımına çok büyük kazanımlar sağlayacaktır.

Vali Ali Hamza Pehlivan festival açılışında ve akşam gala yemeğindeki konuşmasında tarımın, narenciye'nin önemini özetle şu sözlerle anlattı: "Bu coğrafyanın bereketli topraklarını, Çukurova'nın bereketini hepimiz biliyorsunuz. Bu festivalde bir yandan narenciye üretimine dikkat çekmek, bilimsel çalışmalarda daha iyi boyutlara taşınmasıyla ilgili neler yapılabileceğini değerlendirmek konusunda güzel bir paylaşım zemini oluştu. Mersin ilimiz tarımda 10 üründe Türkiye birincisi, 17 üründe de Türkiye ikincisi konumunda. Narenciye de bu bağlamda önemli bir yer alıyor. Nitekim limon üretiminde Türkiye genelindeki üretim 1,5 milyon ton. Bunun 860 bin tonu Mersin'imizde üretiliyor, yaklaşık yüzde 55'ine tekabül ediyor. Tabii burada ciddi bir emek var. Ben huzurlarınızda özellikle çiftçilerimizi saygıyla, şükranla yad etmek istiyorum Çukurova'nın bereketini ülkemizle ve bütün dünyayla buluşturuyorlar. Ziraat odalarımıza kayıtlı 140 bin çiftçimiz var. ÇKS sistemi dediğimiz sisteme kayıtlı aktif çiftçi sayımız da 40 bin civarında. Elleri nasırlı alnı terli, sırtı terli emektar çiftçilerimiz üretiyor. Ve bu hasıllar oluşuyor. Kendilerine müteşekkirimiz. En büyük alkışı onlar hak ediyor aslında. Bununla birlikte elbette bu ürünlerin pazarlarla buluşması lazım. Üretilen ürünlerin pazarlara taşınması lazım. Burada da gene girişimciler, ticaret erbapları, sanayi erbapları, ihracatçılar bu zincirin halkalarını oluşturuyorlar. Onlara da ayrıca teşekkür ediyoruz."

"Narenciye'nin Başkenti Mersin"

Mersin Büyükşehir Belediye Başkanı Vahap Seçer, kentlerin tanıtımını ulusal ve uluslararası düzeyde yapmak için, festivallerin önemli fırsatlar sunduğunu belirterek,

“Mersin narenciyeinin başkenti’ diyebiliriz. O derece önemli; kentin hem ekonomisine, hem de istihdamına çok önemli katkı sağlıyor” dedi

Tarım sektöründe sürdürülebilir politikaların önemli olduğunu ifade eden Başkan Seçer, günübirlik değişimlerin tarım sektörü üzerinde kalıcı ya da akılcı bir etkisi olmadığını belirterek şunları söyledi: “Türkiye çok verimli topraklara sahip ve birçok bitkinin anavatanı olan bir tarım lkesi. Dönemsel değişimlerin, sektör üzerinde belirleyici özelliği yoktur. Tarım için 3 aylık, 5 aylık, hatta 5 yıllık programlar da yeterli değil. Sürdürülebilir bir tarım politikanızın olması gerekir. Mersin Büyükşehir Belediyesi olarak bizim hedef kitlemiz küçük çiftçiler, aile işletmeleri ve kadınlar. Küçük üreticilerimize, özellikle kadın üreticilerimize yönelik; doğdukları yerde doysunlar, kalsınlar diye ve evdeki gizli iş gücünü açığa çıkarmak için yaptığımız çok önemli, çok değerli projelerimiz var. Hayvancılık projeleri, bitkisel üretime ve onların el emeklerine yönelik birçok projemiz var ve bunların da olumlu sonucunu alıyoruz. Bu da bizi mutlu ediyor.”

Sanayide yavaşlama daha belirgin bir hal aldı

Alaattin AKTAŞ

15 Kasım 2022 Salı

✓ *Tüm hesaplamalar ve oluşturulan tüm endeksler sanayi üretiminin hız kestiğini ortaya koyuyor. Bu eğilim özellikle üçüncü çeyrekte çok belirgin bir hal aldı.*

✓ *Bu gidişle son çeyrek çok daha olumsuz geçecek gibi görünüyor.*

Tüm adımlar sanayi çarklar dönsün; genel olarak da üretim sekteye uğramasın, bu çerçevede istihdam azalmasın, hatta mümkün olursa artsın ve büyüme devam etsin diye atılmıştı. Bunları sağlayabilmek için geçen yıldan beri faizler indirildi; bu, enflasyon doğuracağı biline biline yapıldı. Bir yandan enflasyonla mücadele edildiği söylenirken, diğer yandan enflasyonun ikinci planda kalmasına göz yumulduğu da itiraf edildi zaten.

Büyüme, üretim ve istihdam odaklı bu tercihin hiç işe yaramadığı da söylenemez. Ama gün geldi yüksek enflasyon adeta her şeyi silip süpürmeye; ezmeye ve yok etmeye başladı. Sanayideki üretim artışı adeta durdu.

Sanayi üretimindeki yavaşlama dikkat çekici boyuta ulaştı

	Arındırılmamış		Takvim etkisinden arındırılmış		Mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış	
	Endeks	Yıl.değ.(%)	Endeks	Yıl.değ.(%)	Endeks	Ay. değ.(%)
Ocak	126,2	8,2	126,5	7,6	141,1	-2,3
Şubat	133,3	13,3	132,2	13,3	147,0	4,2
Mart	150,2	9,7	145,4	9,8	144,4	-1,8
Nisan	142,7	10,5	139,8	10,8	144,3	-0,1
Mayıs	132,8	13,3	144,8	9,0	144,9	0,4
Haziran	153,5	8,7	149,4	8,8	146,9	1,4
Temmuz	121,6	3,2	138,1	2,5	137,9	-6,1
Ağustos	143,9	4,2	139,9	1,1	141,3	2,5
Eylül	145,5	0,4	141,5	0,4	139,0	-1,6

Yıllık artış sifıra yaklaştı

TÜİK tarafından açıklanan son veriler sanayi üretimindeki yavaşlamanın iyice belirgin hale geldiğini ortaya koyuyor. Sanayi üretimi eylül ayında geçen yıla kıyasla hem arındırılmamış ham endekse göre, hem takvim etkisinden arındırılmış endekse göre yalnızca yüzde 0.4 oranında arttı. Bu oranlar, bu yıl kaydedilmiş en düşük artışa işaret ediyor. Öyle ki her iki hesaplama yönteminde de bu yıl daha önce yüzde 1'in altında kalan artış hiç görülmemiştir. Takvim etkisinden arındırılmış endekse göre belirlenen değişim, nisan ayından bu yana belirgin olarak aşağıya dönmüş durumda. Bu gerileme özellikle üçüncü çeyrekte çok çok belirgin bir hal aldı.

Yani sanayi üretiminde geçen yıla göre olan değişim, bu yavaşlama eğiliminin sürmesi halinde son çeyrekte negatife dönecek gibi.

Hem zaten özellikle elektrik tüketimindeki seyir de üretimin gerileyeceğine işaret ediyor.

Aylık gidişat da tat vermiyor!

Sanayi üretiminin bir önceki aya göre ölçülen hem mevsim, hem de takvim etkisinden arındırılmış değişimi de dalgalı bir seyir ortaya koymakla birlikte genel eğilim olarak aşağı yönlü.

Üstelik mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış endeks bu yıl iki kez 140'ın altına indi; bunlardan biri temmuz, diğeri de eylül ayı. Dolayısıyla üçüncü çeyrek üretimindeki sıkıntı çok derinleşmiş durumda ve aylık endeks değişimindeki gidişatla da kendini gösteriyor.

İş alemi de rahatsız

Dünya'nın dünkü sayısında manşette yer alan Anadolu'nun Nabzı Anketi de gösteriyor ki gidişattan iş alemi de çok rahatsızlık duyuyor. Aslında rahatsızlık mutlaka hep duyuluyordu, çünkü yaşıyor ama bu sanki giderek daha fazla dile getiriliyor gibi.

Sorun belli... Siparişler yavaşlıyor ve durgunluktan endişe ediliyor. Üstelik bu anket yılın üçüncü çeyreğini kapsıyor ve görünen o ki bugünlerde durum daha da vahim bir hal aldı.

Son çeyreği kapsayacak bir anket duyulan rahatsızlığın çok daha derin olduğunu ortaya koyacak gibi görünüyor. Gerçi öyle kapsamlı bir ankete de gerek yok gibi. Sanayi üretimine ilişkin veriler geldikçe durum somut olarak ortaya çıkacak.

Bu arada üçüncü çeyreğe ilişkin büyüme verilerini de iki hafta sonra, 30 Kasım'da öğreneceğimizi hatırlatalım. İlk iki çeyrekteki yüzde 7.5 ve yüzde 7.6'lık büyümeden sonra bakalım üçüncü çeyrekte nasıl bir oran göreceğiz...

Reel sektörde borçlar, özkaynaklardan 3 kat hızlı arttı

İsmet ÖZKUL

15 Kasım 2022 Salı

Merkez Bankası'nın şirket bilançoları araştırması verileriyle reel sektörün mali yapısındaki "fay hattını" irdelemeye devam ediyoruz.

Bir önceki yazımızda borç-özkaynak dengesi açısından reel sektör bilançosunda oluşan büyük dengesizlik üzerinde durmuştuk. Bu kez özkaynak, borç, gelir, kar ve finansman giderlerinin 2009-2022 arasındaki 12 yılda nasıl değiştiğine bakacağız. Şirket bilançoları araştırmasında yer alan firma sayısı yıldan yıla değiştiği için, bu verilerdeki değişime toplam rakamlar üzerinden değil, firma başına düşen ortalama rakamlar üzerinden yapıyoruz.

Önce bilanço tarafına bakalım:

- 12 yıllık firma başına ortalama özkaynak artışı yüzde 196 iken yabancı kaynaklardaki artış yüzde 589. Yabancı kaynak artış hızı, özkaynak artış hızını üçe katlamış.

- Aynı süre içerisinde yılsonları itibarıyla tüketici enflasyonunun yüzde 302, yurtiçi üretici enflasyonunun yüzde 523 olduğunu dikkate alırsak, borçlar reel olarak artarken özkaynaklar enflasyon karşısında ciddi ölçüde erimiş. Özkaynaklardaki reel kayıp TÜFE'ye göre yüzde 26.4, ÜFE'ye göre ise yüzde 52.6.

- Firma başına ortalama dönen varlıklar, yani kısa sürede nakde çevrilebilecek varlıklardaki 12 yıllık artış yüzde 500. Buna karşın esas olarak yatırımların boyutunu ifade eden duran varlıklardaki artış yüzde 318 ile çok daha geride. Asıl önemlisi tesis, makine ve cihazların değerindeki cari artış yüzde 184 ile enflasyonun çok altında. Yani üretime dönük varlıklar da enflasyon karşısında erimiş.

- Firma başına mali borçlardaki (nakdi ve gayri-nakdi kredi, tahvil, bono, finansman bonosu ve finansal kiralama borçlarının toplamı) artış yüzde 882 gibi enflasyonu kat

kat aşan bir hızda gelişmiş. Türk Lirası mali borçlardaki 12 yıllık artış yüzde 700 iken döviz borçlarındaki artış yüzde 1027'yi buluyor.

- Bu durum reel sektör firmalarını hem faiz, hem kur artışı karşısında aşırı kırılgan hale düşürmüş durumda.

Gelir tablosuna baktığımızda 12 yıllık değişimler şöyle:

- Firma başına net satışlar yüzde 479, satışların maliyeti yüzde 481, faaliyet giderleri yüzde 318 artmış. Buradaki enflasyon karşılaştırmasını 12 aylık ortalamalarla yapmak durumundayız. 12 aylık ortalamalara göre 12 yıllık TÜFE artışı yüzde 242, ÜFE artışı ise yüzde 351 düzeyinde.

- Faaliyet giderlerindeki artışın daha düşük olmasının katkısıyla esas faaliyet karındaki artış yüzde 801'i buluyor. Diğer faaliyetlerden elde edilen kardaki artış ise yüzde 1522'ye fırlıyor. Her ikisi artış da enflasyonun kat kat üzerinde.

- Buna karşın net kardaki artış yüzde 218 ile her iki enflasyon göstergesinin de altında. Özellikle ÜFE'ye göre reel kayıp çok yüksek.

- Faaliyet karı artışı enflasyonun çok üzerinde olmasına rağmen karın enflasyonun altında kalmasının nedeni, aşırı borçlanma yüzünden finansman giderlerinin çok fazla artmış olması. Firma başına finansman giderlerindeki artış yüzde 1198'i buluyor.

- 2009'da reel sektördeki ortalama bir firmanın finansman giderleri, esas faaliyet karının yüzde 50.6'sını götürüyordu. 2021 yılına geldiğimizde finansman giderleri esas faaliyet karının yüzde 72.8'ini yutuyor. 2009 yılına göre 22.3 puanlık bir artış var. Bu oran 2013'ten bu yana kronik olarak yüksek seyrediyor.

Reel sektör bilanço ve gelir tablosundaki bu dengesizlikleri sürdürmek de, taşımak da mümkün gözüküyor. Şu ana kadar bulunan tek çözüm de düşük faizli kredi politikası. Bu da olası bir sarsıntıyı geçici olarak ötelese de, asıl yapısal sorunu çözmiyor, tam tersine borçluluk oranlarını artırarak sorunu büyütüyor, kırılganlığı iyice artırıyor.

Abdulkadir Selvi

Soylu neden öyle konuştu, saldırıyı planlayan Ammar kim?

İçişleri Bakanı Süleyman Soylu, “Amerikan Büyükelçiliği’nin taziye dilemesini reddediyoruz” dedi. İçişleri Bakanı niye öyle dedi? Katilin, cenazeye iştirak edip taziye vermesi gibi bir duruma mı tepki gösterdi? Biraz açmak istiyorum.

İstiklal Caddesi’ni kana bulayan saldırıyı gerçekleştiren Suriye uyruklu Ahlam Albashir, ABD’nin koruması altındaki Kobani’de PYD-YPG tarafından özel istihbarat elemanı olarak yetiştirilmiş. Afrin üzerinden kaçak yollarla Türkiye’ye giriş yapmış.

İstiklal Caddesi’nde patlayan bombanın talimatı yine ABD’nin kontrolündeki Kobani’den verilmiş.

ABD’NİN KORUMASI ALTINDA

Bu Kobani neresi?

PKK’yı biliyoruz ama bu PYD ve YPG hangi örgütler?

PYD-YPG’yi de çok iyi biliyoruz... ABD’nin bütçesinden para ayırıp şimdiye kadar 2 milyar dolar yardım yaptığı, binlerce TIR dolusu silahla donattığı bir örgüt.

Müttefikimiz ABD’nin bayrağının altında yetişen teröristler, İstanbul’da bombalı eylem yaptı. 6 vatandaşımız hayatını kaybetti. 81 kişi yaralandı.

ABD ise basit bir taziye mesajı ile sorumluluğunu unutturma peşinde. İçişleri Bakanı Süleyman Soylu taziyelerini reddederek yüzlerine ayna tuttu.

Mersin’de Tece Polisevi’ne yapılan saldırıdan sonra da ABD, olayda kullanılan silahların seri numaralarını istemişti. Kendisinin verdiği silahların saldırı sırasında

kullanılıp kullanılmadığını tespit etmek için. Mersin saldırısını gerçekleştiren terörist de ABD'nin kontrolündeki Menbiç'ten paramotorla gelmiş, saldırıyı gerçekleştirmişti.

ECRİN'İN SUÇU NEYDİ?

Düşünsenize ABD'de ikiz kuleleri vuran şahıslar başka ülkelerde eğitim alsalar, başka ülkelerden havalandırdıkları uçaklarla ikiz kuleleri vursalar ABD ne yapardı? Hiç ilgisi olmadığı halde Afganistan ve Irak'ı işgal ettiler ya, bir de ilişkileri tespit edilse ne yapacaklarını düşünmek bile istemiyorum.

Ey Amerika, senin Menbiç'te koruyup kolladığın PKK-PYD'li teröristler Mersin'de Tece Karakolu'nda görevli polis memurumuz Sedat Gezer'i şehit etti.

Eğer başarılı olsalardı Polisevi'nde katliam yapacaklardı. Ey Amerika, senin silah ve para desteği verdiğin, eğitimine katkı sağladığın PKK-PYD'li teröristler, İstanbul'da 9 yaşındaki Ecrin'i, babası Mustafa Meydan'ı, Arzu Özsoy ve kızı Yağmur'u, Adem Topkara ve eşi Mukaddes Elif Topkara'yı hayattan kopardı.

Ecrin'in suçu neydi? Bu insanlar arkalarında yetim ve öksüz çocuklar, kocalarını kaybetmiş kadınlar, eşini ve çocuğunu toprağa veren acılı babalar bıraktı.

MESAJ NE?

İçişleri Bakanı Süleyman Soylu neden, "Bize verilen mesajı aldık" dedi? O mesaj neydi?

Bakan Soylu dün çok yoğun bir koşturmaca içindeydi. Soramadım ama ben mesajın 2023 seçimleri olduğunu düşünüyorum. ABD-PKK el ele seçim kampanyasını başlattılar.

ASIL ÖNEMLİ İSİM

İçişleri Bakanı Soylu, "Bu yıl sadece 200'e yakın terör olayını engelledik" dedi. Engellenemeyen bir saldırı 6 vatandaşımızın hayatına mal oldu. Ama saldırıyı gerçekleştiren teröristin 10 saat içinde yakalanması, arkasındaki bağlantıların ortaya çıkarılması açısından çok önemli. Çünkü gözaltına alınanlar arasında bombayı koyan teröristten daha önemli isimler var.

SURİYELİ BİRİMİ

Bombalı saldırıdan sonra yaşanan teknik takip ve gözaltına alınan şahısların ifadelerinden, Kobani'de PKK-PYD'nin Suriyelilerden oluşan bir yapılanmasının olduğu ortaya çıktı. Bu yeni bir birim. Ben de henüz ismini bilmiyorum. Ama terörist ifadesinde özel istihbarat biriminde eğitim aldığını itiraf ediyor. Zaten hem bombayı bırakan hem eylemi koordine eden şahıs Suriyeli. PKK içinde Suriyeli bir kol var. Geçmişte Suriyeli Behoz Erdal çok etkiliydi. Şimdi ABD'lilerle birlikte çalışan Mazlum Kobani var. Ama sözünü ettiğim birim yeni. Türkiye'den eleman devşirmekte sorunlar

yaşayınca Suriyeli network'ünü devreye sokmuşlar. Amerika'nın koruması altındaki Kobani'de Suriyelilerden oluşan birimler oluşturmuşlar.

TEMMUZ AYINDA GELMİŞ

İstiklal Caddesi'ndeki bombalı eylemi gerçekleştiren Ahlam Albashir ise Afrin üzerinden B. isimli teröristle karı koca görüntüsü altında, kaçak yollarla temmuz ayında Türkiye'ye gelmiş. Esenler'de Kobanili birisine ait olan tekstil atölyesine yerleştirilmiş. Örgüt Kobani'den Esenler'deki atölyede bir süre muhafaza edilmesi talimatını vermiş. Tekstil atölyesinin sahibini Kobani'den arayıp "İki kişi geliyor. Misafir et" deniliyor. O da, "Evimde misafir edemem. Ancak atölyede misafir ederim" diyor. Saldırıyı planlayan şahıs ise Suriye'den daha önce gelmiş.

Terörist ifadesinde bombayı kendisinin getirmedığını, eylemden önce başka bir kanaldan kendisine ulaştırıldığını söylüyor. Ama eylemi planlayan şahısla birlikte yaşadıkları için bu ne derece doğru bilinmiyor.

ARACI MI

İstanbul saldırısı önlenemedi ama 24 saat geçmeden bütün bağlantılarının ortaya çıkarılması önemli bir başarı. Sadece İstiklal'deki saldırı değil, PKK-PYD içindeki yeni Suriyeli yapılanması ortaya çıkarılmış oldu.

İstiklal Caddesi'ndeki bombalı saldırıyı gerçekleştiren terörist oradan kaçarak bindiği bir taksiyle Esenler'e geliyor. Burada yanına para alıyor. Bir şahıs onu alıp Küçükçekmece'deki eve götürüyor. İstanbul polisi tam 1200 kamera görüntüsünü inceleyip Esenler'i tespit ediyor. Yapılan baskında bir erkek ele geçiriliyor ama terörist kadın bulunamıyor. Şahsın sorgusundan ve teknik takip sonucunda teröristin Küçükçekmece'de olduğu tespit ediliyor. Kolay bir operasyon değil. Ayrıntıya girmeyelim ama bir iki yerde yapılan baskınlar ve takip boş çıkınca moral bozukluğu yaşanıyor fakat sonunda Küçükçekmece'deki evde bir miktar para ve silahla yakalanıyor.

KOBANİ İLE KONUŞMALAR

Olaydan sonra yaşanan teknik takipte Kobani ile konuşmalar tespit ediliyor. Kamışlı'daki merkezden, "Kız önemli değil. Onu infaz edin. Ammar bizim için önemli, Ammar'ı çıkarın" deniliyor. İçişleri Bakanı Süleyman Soylu, "Örgütün talimatı teröristin öldürülmesine yönelikti. Ya kattan atın ya kanala atın talimatı var. Teröristi öldürüp tüm network'ü çözmemizi engelleyeceklerdi" demişti.

Bombalı saldırıyı gerçekleştiren teröristi Yunanistan'a kaçırmayı planlıyorlar. Ya orada ya da kaçıramayacaklarını anarlarsa burada infaz edip bağlantılarının ortaya çıkmasını engellemek istiyorlar. Ama kadın terörist canlı olarak yakalanınca bu plan suya düşüyor.

EYLEMİ PLANLAYAN AMMAR

İstanbul'daki saldırıyı planlayan şahsın ismi ise Ammar Jarkas. Büyük lokma bu. Kamışlı'daki merkezden, "Ammar bizim için önemli. Ammar'ı çıkarın" dedikleri terörist. Örgüt için önemli isim. Terörist kadını Yunanistan'a, Ammar Jarkas'ı ise Bulgaristan'a kaçırmayı planlıyorlar.

Suriye vatandaşı. 1 yıl önce gelmiş İstanbul'a. Kobani ile irtibatı kuran isim. Ammar Jarkas yapılan operasyonla yakalandı, şimdi içeride hesap veriyor.

Esfender KORKMAZ

Diktatörler neden diktatördür?

15 Kasım 2022 Salı

Diktatörlerin bir kısmı darbelerle gelmiştir. Ancak güce tapma veya aldanma suretiyle diktatörleri genellikle halk yaratmıştır.

Dünyada heykeli ayakta kalmış hiçbir diktatör yoktur. Hepsinin sonu kötü olmuştur. Eceliyle ölen diktatör sayısı çok azdır.

Önceki diktatörlerin sonu sonraki diktatörlere ders olmuyor mu? Dünyada neden yeni diktatörler çıkıyor? Bu soruya en iyi cevabı, duayen bir gazeteci veriyor: "Diktatörler hep doğru yaptıklarını sanıyorlar. Doğru yaptıklarında o kadar takıntılı oluyorlar ki tarihe dönüp bakmak gereği bile duymuyorlar." diyor.

Tarihin en acımasız diktatörlerini cezalandıran halk da çektiklerini aynı acımasız çizgide göstermiştir.

Hitler, savaşı kaybettiği kesinleşince ve Sovyet ordusu Berlin'e girince, eşi Eva Braun ile birlikte intihar etti.

Benito Mussolini, 25 Nisan 1945'te komünist partizanlar tarafından yakalandı ve kurşuna dizilerek öldürüldü.

Nikolay Çavuşesku, Romanya'da halk hareketleri ve ordunun gücüyle devrildi, 25 Aralık 1989'da kurşuna dizildi.

Saddam Hüseyin, Nisan 2003 tarihinde başkent Bağdat'ın işgalinden 8 ay sonra yakalandı ve 5 Kasım 2006'da, idam cezasına mahkûm edildi.

Kaddafi, 2011 yılında başlayan iç savaşla devrildi ve isyancılar tarafından linç edilerek öldürüldü.

Hideo Tojo, II. Dünya Savaşı sonrası kurulan Uzak Doğu Uluslararası Askerî Ceza Mahkemesi tarafından A sınıfı savaş suçlusu olarak hüküm giydi. Tutuklanması için evi kuşatıldığında kendini göğsünden vurarak intihar etmeye çalıştı ancak kurtarıldı. Daha sonra 23 Aralık 1948'de asılarak idam edildi.

Pol Pot, Kamboçya'da kendi yandaşları tarafından ömür boyu ev hapsine mahkûm edildi. İntihar ettiği iddia ediliyor.

Mobutu, 16 Mayıs 1997'de Kinşasa'yı ele geçiren muhalif gruplar tarafından devrildi ve önce Togo'ya ardından Fas'a gitti. 7 Eylül 1997'de sürgünde öldü.

İdi Amin, isyancı gerillalardan korkarak ülke dışına kaçtı. 16 Ağustos 2003 tarihinde, Cidde'de öldü.

Balkan Kasabı Slobodan Milosevic, Hollanda'nın Lahey kentinde kurulan Savaş Suçları Mahkemesi'nde yargılandı. 11 Mart 2006'da savaş suçlarından yargılandığı sırada Lahey'de öldü.

Diktatörlerin tipik şikâyetleri, muhalefetin işleri yavaşlattığı ve kurumsal yapıların pratik olmadığı şeklindedir. Eğitim ve kültür birikimleri zayıf olduğu için diktatörler tek elden her şeyi yürüteceklerini zannetmişlerdir.

Kaldı ki, Türkçede "cahil cesareti" diye bir söz var. İstisna olabilir ve fakat genel olarak eğitim insanların analiz ve sentez yeteneğini artırır. İnsanın ideolojik körlüğünü törpüler. Gelecek için daha dikkatli olur ve daha çok sorumluluk duyarlar. Eğitimli ve insani değerleri gelişmiş siyasilerden diktatör çıkmaz. Ünlü filozof Platon'un dediği gibi "cahillerin demokrasisi tiranlığa dönüşür."

Diktatörler genel olarak eğitimini yarı bırakmış ve geçmişlerinde sarsıntı yaşamış ve adeta insanlığa düşman olmuş insanlardır.

Hitler Avusturyalıdır. 1925-1932 arası vatandaşsız bir statüdedir. Lisede sınıf tekrarı yaptı. Maddi sorunlar nedeniyle okuluna devam etmedi. 1907'de Viyana Güzel Sanatlar Akademisi'ne kabul edilmedi. 1909'da evsizler yurduna yerleşti.

Mussolini, ilk ve ortaokulda, disiplinsizlik ve saldırganlık gerekçesi ile 2 defa okuldan atıldı. 8 yaşında annesinin gittiği kilisede insanlara taş attığı için, kiliseden kovuldu. Yatılı okulda arkadaşını yaraladı. Öğretmenine mürekkep hokkası fırlattı. 11 yaşında okuldan atıldı. Sonradan mezun oldu. Askerlikten kaçmak için İsviçre'ye gitti. Orada yakalandı ve bir gece hapiste kaldıktan sonra sınır dışı edildi.

Stalin Gürcü'dür. 7 yaşında çiçek hastalığı geçirdi, yüzünde çiçek izleri kaldı. 12 yaşında araba kazası geçirdi sol kolu yaralandı ve ölünceye kadar sakat kaldı. Ortodoks rahip okuluna gitti ve huzursuzluk çıkardığı için ayrıldı.

Saddam Hüseyin 1937 tarihinde, Irak'ın Tikrit kentinin bir köyünde fakir bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Babası, henüz Saddam Hüseyin dünyaya gelmeden vefat etti. Annesi ona Arapça'da "karşı koyan" anlamına gelen Saddam adını verdi. Geçim sıkıntısı içindeki annesi doğumdan sonra onu Dicle kıyısındaki Tikrit'te yaşayan dayısı Hayrallah'ın yanına gönderdi. Subay olan dayısı 1941'de Irak'taki Britanya'ya karşı gerçekleştirilen bir isyana katıldı. Britanya tarafından bastırılan bu

başarısız ayaklanmaya katılan Hayrallah görevinden alınıp hapse atıldı. Saddam annesinin yanına döndüyse de kısa süre sonra tekrar dayısının yanına gitti.

1956'da dayısı tarafından askerî akademiye girmesi için teşvik edildi, ancak akademi giriş sınavlarında başarısız oldu. 1957'de Baas Partisi'ne girdi. 1959 yılında Baasçıların Irak başbakanı Abdülkerim Kasım'a karşı düzenlediği başarısız suikast girişimine katıldı; yaralanınca Suriye'ye, oradan da Mısır'a kaçtı. Sürgünde olduğu dönemde Kahire Üniversitesi'nde başladığı hukuk öğrenimini (1962-63), Baasçıların iktidarı ele geçirdiği 1963'te Bağdat'ta sürdürdü.

Son 9 yıldır Dünya ve Venezuela halkı Maduro sorunu yaşıyor. Dünyada, Rusya, Çin, Meksika, Bolivya ve Türkiye dışında tüm dünya Maduro'yu diktatör olarak görüyor.

Chavez'in ölmeden önce veliaht ilan ettiği Maduro liseyi son sınıfta terk etmiştir. Eski bir otobüs şoförüdür. Chavez'in son seçim kampanyasında, kampanya aracını Maduro kullanmıştır.

Diktatörler iktidarda kalmak için, Putin'in Ukrayna savaşını çıkarması gibi her yola başvurur... Ama panik içinde yaptıkları yanlışları görmezler ve kendi sonlarını getirmiş olurlar.

15 Kasım 2022, Salı

BAŞYAZIMEHMET BARLAS

Gerçek katilin adı, teröristin üstünde yazıyor

Beyoğlu İstiklal Caddesi'ni kana bulayan Suriye uyruklu PKK'lı kadın şu anda gözaltında. Terörist, göğsünde **"New York"** yazan bir kıyafetle yakalandı. Elbette o kıyafetten yola çıkarak terörist kadının ABD'yi işaret ettiğini söylemiyorum. Ama bazı fotoğraflar vardır ki siz istemeseniz de her şeyi anlatır. Kadın teröristin elleri kelepçeli olarak Türk bayrağı önünde verdiği görüntüde kıyafetinde New York yazması işte o fotoğraflardan biri.

Tam da bu arada hiç alışık olmadığımız bir gelişme yaşandı. İçişleri Bakanı **Süleyman Soylu**, Türkiye'ye yaşadığı kayıplar için başsağlığı dileyen ABD'ye hitaben **"Amerika'nın taziyelerini kabul etmiyoruz"** dedi.

Soylu aslında **"Gerçek katili biliyoruz"** demek istiyor.

PKK'yı binlerce TIR silahla donatan, Kobani'yi kontrol altında tutan, YPG'nin silahlı eğitimi için (eğit-donat projesi) Pentagon'un bütçesinden milyarlarca dolar harcayan ABD, kamuoyunun gözünde bu olayın asıl failidir.

Teröristin kıyafetinde New York yazsa da yazmasa da bu gerçek değişmez. Önemli bir detayı da gözden kaçırmayalım. Cumhurbaşkanı **Erdoğan**, Özbekistan ziyareti dönüşü isim vererek ABD Başkanı **Biden**'i terör örgütlerini himaye etmekle suçlamıştı.

Zaten İstiklal Caddesi'ndeki terör olayının çok karmaşık bir hazırlık döneminden sonra gerçekleştiği anlaşıldı. Terör eylemiyle ilgili gözaltında bulunan şüpheli sayısının en az 48 olduğu biliniyor.

'PKK' DEMEKTEN ÇEKİNEENLER

Birkaç söz de muhalif medya için söylemek gerekiyor. HDP ve FETÖ'nün sosyal medyadaki uzantıları, PKK adını anmaktan özenle kaçınıyor. Muhalefet ve

medyasının tavrı da bundan çok farklı değil. En sert açıklamalar bile **"Terör kimden gelirse gelsin kınıyoruz"** şeklinde. **"PKK"** demekten neden çekiniyorsunuz?

Masanın gizli ortağı HDP'nin tepkisinden mi korkuyorsunuz?

Teröristin bombalı düzeneği nereden aldığı henüz açıklanmadı. Ancak masumları katleden bu eylem Türkiye'yi çok öfkелendirdi. PKK'ya karşı **"askeri operasyon"** beklentileri de yükseldi. Her terör eylemi bir mesajdır. Türkiye bu mesajlara çok alışık. Yakın zamana kadar mesajlara cevap verme refleksimiz yoktu, ama artık var. Türkiye'nin iç huzurunu, istikrarını ve yaklaşan seçimleri hedef alan bu terör eylemini şiddetle kınıyoruz.